

בלבבי משכן אבנה

נקודה מתוך הפרשה

תרומה

בפרשתן (שמות כה, לא) נאמר "וַעֲשִׂיתָ מִנֶּרֶת זָהָב טְהוֹר מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה וְגו'", השם מצווה בפירוט על בנית המשכן וכליו וכן על החומרים שמהם יבנו או יצופו (זהב טהור, זהב, כסף, נחושת וכו'). בסוף מעשה המנורה (פסוק לו) מופיעה כפילות שלכאורה אינה נצרכת "כולה מקשה אחת זהב טהור". יאיר הרב בחסדו את עינינו.

ביאור מורינו הרב שליט"א

והנה שורש הדין הוא הנכתב בבהעלותך (שם), זהב. אולם בתרומה (כה, לו), נוסף דין של זהב טהור. וזהב טהור עינינו כמ"ש חז"ל (ירושלמי יומא פ"ד, ה"ד) שבעה זהבים הם: זהב טוב, זהב טהור, זהב סדור, זהב מופז, זהב מזוקק, זהב שחוט, זהב פרוויים וכו'. זהב טהור, שמכניסין אותו לאור ואינו חסר כלום.

ואמרו חז"ל (תנחומא בהעלותך, ד), אתה מוצא שנתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל כלי המשכן עד שהראה לו הקב"ה באצבע (וזש"כ כמראה אשר הראה ה' את משה, ושם כתיב זהב בלבד, וכדלהלן) וכו', וכאן שנתקשה לו, א"ל הקב"ה משה טול כיכר זהב והשליכו לאור והוציאהו ומעצמה נעשית. ולכך בעי זהב טהור, כי רק טהור מכניסין אותו לאור ואינו חסר כלום, כנ"ל בירושלמי. ולכן בבהעלותך כתיב זהב בלבד, כי אם עושה בעצמו אין כאן צורך בטהור, כי עדיין נשאר שלם ולא חסר דבר, ורק כאשר נתקשה והטילו לאור נצרך "זהב טהור" שלא יחסר.

ובפעם השלישית שנאמר (פסוק לו) "כולה" מקשה "אחת" זהב טהור, נאמר דין נוסף, שלא רק שהמנורה עצמה תהא זהב טהור אלא שאף כל כליה יהיו כן "כולה", ולכך נכתב עוד פעם זהב טהור על מנת שלא יחסר כלום לא רק במנורה אלא אף בכלים. וזהו מקשה "אחת" זהב טהור. והיינו שכולה יש לה דין אחת, המנורה וכליה.

כתיב (שמות כה, לא) ועשית מנורת "זהב טהור מקשה" תיעשה המנורה. וכתיב (שם, לו) כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה "מקשה אחת זהב טהור". וכתיב (במדבר ח, ד) וזה מעשה המנורה "מקשה זהב" עד ירכה עד פרחה "מקשה היא" כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה. ואמרו (מנחות כח ע"א) ת"ר, מנורה היתה באה מן העשת (פרש"י עשיתה חתיכה שלמה ומכה בקורנס עד שיצאו ממנה כל כליה), ומן הזהב. עשאה מן הגרוטאות (פרש"י זהב שבור) פסולה, ואמרו שם שכתוב מקשה, ולכך זהב שבור אסור לכתחילה לעשות כן, ואם עשה מעכב בדיעבד ופסול. וכמ"ש מקשה מקשה לעכב. ופרש"י, וז"ל , כתיב תרי זימני בויקחו לי תרומה, לעכב. ועוד אמרו (שם), וזה מעשה המנורה מקשה זהב (בהעלותך ח, ד), באה זהב באה מקשה, אינה באה זהב אינה באה מקשה (שאם באה משאר מתכות אין צריך מקשה) מקשה דספיא (פרש"י עד ירכה ועד פרחה מקשה היא) למאי איתה למעוטי חצוצרות, עכ"ל.

וכתבו בתוס' שם (ד"ה מקשה דסיפיא), וז"ל, והשתא צריכי כולהו (ד' פעמים מקשה) חד למצווה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות, וחד באה זהב באה מקשה, וחד למעוטי חצוצרות, עכ"ל. נתבאר בס"ד ד' פעמים "מקשה" מדוע נצרכים. ונותר לבאר מדוע נצרך ג' פעמים זהב, בתרומה (כה, לא), זהב טהור, ו (שם שם, לו) כולה מקשה אחת זהב טהור, ובבהעלותך (ח, ד), זהב ולא נכתב טהור.